

Чи заборонено оплати за відступленим боргом в сфері ЗЕД на час воєнного стану?

Про можливість оплати резидентом у разі переведення нерезидентом-постачальником боргу такого резидента третій особі-нерезиденту. Чи зобов'язаний банк прийняти до виконання платіжні доручення для переказу платежу у валюті внаслідок такого відступлення права вимоги боргу на користь компанії-резидента іноземної держави?

Компанією Вікторія ініційовано запит до Національного банку України та отримано відповідь щодо особливостей розв'язання даної проблеми.

Спойлер: загалом забороняється оплати у валюті на період воєнного стану за товар, не зазначений в Постанові 153. Крім того, товар (навіть вказаний у Постанові 153) має бути поставлено резиденту до 23.02.2021. Погодження операції з переказу здійснюється банком-агентом. Тому, враховуючи відсутність прямих заборон, слід звертатись до банка-агента для узгодження можливостей переказу за договором переведення боргу – чи зараз (у разі відповідності Постанові 153) чи згодом по завершенню воєнного стану.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

На № 06/12/a2 від 06.12.2022

Про валютний нагляд

Задорожній Р. Г.

а/с 522, м. Чернівці, 58001

e-mail: office@vg.ua

Шановний Романе Григоровичу!

Національний банк України розглянув Ваш лист від 06.12.2022 № 06/12/a2 про надання роз'яснення щодо можливості розрахунків юридичною особою з нерезидентом у разі відступлення боргу та повідомляє таке.

Насамперед звертаємо увагу, що відповідно до статті 2 Закону України “Про Національний банк України” (далі – Закон про НБУ) Національний банк України є особливим центральним органом державного управління, який згідно із частиною другою статті 19 Конституції України діє лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та іншими законами України.

Згідно з пунктом 14 статті 7 Закону про НБУ Національний банк України здійснює відповідно до визначених спеціальним законом повноважень валютне регулювання, визначає порядок здійснення операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний нагляд за банками, а також небанківськими фінансовими установами та операторами поштового зв'язку, які отримали ліцензію на здійснення валютних операцій.

Зважаючи на функції Національного банку України, визначені статтями 6 та 7 Закону про НБУ, надання роз'яснень та юридичних консультацій з питань ведення суб'єктами господарювання зовнішньоекономічної діяльності знаходиться поза межами повноважень Національного банку України.

Разом з тим зазначаємо, що на сьогодні правові засади здійснення валютних операцій, валютного регулювання та валютного нагляду, права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених установ визначаються, зокрема Законом України “Про валюту і валютні операції” (далі – Закон про валюту),

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000
Дійсний до: 04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937
від 04.01.2023 17:24

Положенням про здійснення операцій із валютними цінностями¹ (далі – Положення № 2), Положенням про заходи захисту та визначення порядку здійснення окремих операцій в іноземній валюті², Інструкцією про порядок валютного нагляду банків за дотриманням резидентами граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів³, Положенням про валютний нагляд⁴ (далі – Положення № 13), постановою Правління Національного банку України від 24.02.2022 № 18 “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану”, зі змінами (далі - Постанова №18).

Відповідно до частини другої статті 11 Закону про валюту валютний нагляд здійснюється органами валютного нагляду та агентами валютного нагляду з метою встановлення відповідності здійснюваних валютних операцій валютному законодавству з урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

Частиною сьомою статті 11 Закону про валюту передбачено, що банки як уповноважені установи-агенти валютного нагляду під час проведення ними валютних операцій здійснюють безпосередній нагляд за виконанням вимог валютного законодавства резидентами (крім інших уповноважених установ) та нерезидентами, що здійснюють валютні операції через ці уповноважені установи (банки). Агенти валютного нагляду мають право вимагати у суб'єктів валютних операцій документи, пов'язані із здійсненням валютних операцій, а суб'єкти валютних операцій зобов'язані надавати такі документи на вимогу агентів валютного нагляду у визначений ними строк (частина восьма статті 11 Закону про валюту).

Нормами пункту 6 розділу I Положення № 2 передбачено, що уповноважені установи самостійно, на підставі своїх внутрішніх документів, приймають рішення про необхідність подання клієнтом документів, пов'язаних зі здійсненням валютної операції.

Також, пунктом 7 розділу I Положення № 13, зокрема визначено, що уповноважена установа як агент валютного нагляду здійснює нагляд за дотриманням валютного законодавства резидентами та нерезидентами під час проведення операцій через цю устанovu. Цей нагляд полягає в установленні уповноваженою установою відповідності валютних операцій її клієнтів (резидентів і нерезидентів) вимогам валютного законодавства України, запобіганні уповноваженою установою проведенню її клієнтами через цю устанovu валютних операцій, що не відповідають вимогам валютного законодавства, та/або своєчасному інформуванні уповноваженою установою Національного банку України у випадках і в порядку, установлених законодавством України, включаючи нормативно-правові акти Національного

¹ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 2 (зі змінами).

² Затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 5 (зі змінами).

³ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 02.01.2019 № 7 (зі змінами).

⁴ Затверджено постановою Правління Національного банку України від 03.01.2019 № 13 (зі змінами).

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000

Дійсний до:04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937

від 04.01.2023 17:24

банку України, про валютні операції, що не відповідають вимогам валютного законодавства.

Уповноважені установи як агенти валютного нагляду для здійснення валютного нагляду визначають у розроблених та затверджених уповноваженою особою/уповноваженим органом внутрішніх документах (процедурах, програмах, положеннях, процесах) порядок організації здійснення валютних операцій з урахуванням ризик-орієнтованого підходу, що має містити:

1) порядок прийняття рішень про необхідність подання клієнтами документів/інформації (уключаючи додаткові документи/інформацію про валютні операції);

2) порядок виявлення сумнівних валютних операцій клієнтів/валютних операцій клієнтів, які не відповідають вимогам валютного законодавства;

3) порядок прийняття рішень щодо запобігання проведенню клієнтами через уповноважені установи валютних операцій, що не відповідають вимогам валютного законодавства/відмови в проведенні таких валютних операцій;

4) інші заходи (на власний розсуд уповноваженої установи), спрямовані на забезпечення дотримання клієнтами валютного законодавства.

Також звертаємо увагу, що у зв'язку з введенням в Україні воєнного стану Національним банком України відповідно пункту 20 статті 7 Закону про НБУ Постановою №18 визначено особливості роботи банківської системи в період запровадження воєнного стану.

Зокрема, Постановою № 18 запроваджено особливий порядок купівлі іноземної валюти/переказу валютних цінностей за межі України.

У пункті 14 Постанови № 18 визначено, що уповноваженим установам забороняється здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України/переказ коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів у гривнях/іноземній валюті, відкриті в банках-резидентах, уключаючи перекази, що здійснюються за дорученням клієнтів, крім випадків, передбачених у підпунктах 1–36 пункту 14 Постанови № 18.

Згідно з підпунктом 2 пункту 14 Постанови № 18 уповноваженим установам забороняється здійснювати транскордонний переказ валютних цінностей з України/переказ коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів у гривнях/іноземній валюті, відкриті в банках-резидентах, уключаючи перекази, що здійснюються за дорученням клієнтів, крім випадків здійснення, зокрема переказів резидентами за операціями з імпорту товарів [продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших немайнових прав, призначених для продажу (оплатної передачі)], зазначених у постанові Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2022 року № 153 “Про окремі питання щодо забезпечення здійснення імпорту” (зі змінами), за умови, якщо поставка товарів за такими операціями здійснена/здійснюється після 23 лютого 2021 року.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000

Дійсний до:04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937

від 04.01.2023 17:24

Пунктом 21 Постанови № 18 встановлено, що протягом дії воєнного стану інші нормативно-правові акти Національного банку України діють у частині, що не суперечать цій постанові.

Таким чином, банк як агент валютного нагляду за результатами здійсненого ґрунтового аналізу документів, пов'язаних з проведенням валютної операції, самостійно приймає рішення щодо можливості проведення транскордонного переказу іноземної валюти за відповідною валютною операцією резидента з урахуванням вимог чинного законодавства України.

З огляду на зазначене, пропонуємо порушені у листі питання вирішувати безпосередньо з обслуговуючим банком, як агентом валютного нагляду за дотриманням валютного законодавства його клієнтами (резидентами та нерезидентами) під час проведення ними валютних операцій через цю установу.

З повагою
Директор Департаменту відкритих ринків

Олексій ЛУПІН

Охріменко Наталія
Nataliia.Okhrimenko@bank.gov.ua

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Лупін Олексій Борисович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000004A070000B8540000

Дійсний до: 04.01.2024 15:28:27

Національний банк України

40-0009/937

від 04.01.2023 17:24

Підприємець чи підприємство: маєте торгову площу до 20 м. кв. – не застосовуєте банківський термінал

Обов'язок застосування банківського терміналу при розрахунках готівкою – це одне з питань фактичних перевірок податковими органами у 2022 році. Мораторій на подібні перевірки скасовано.

Разом з тим, законодавство передбачає можливість незастосування банківського терміналу, якщо торгова площа є менше ніж 20 м кв. Так, п. 2 Постанови КМУ від 29 вересня 2010 р. № 878 передбачає звільнення від обов'язкового приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги):

- заклади громадського харчування закритого типу, які обслуговують певний контингент споживачів, зокрема особовий склад Збройних Сил та інших військових формувань, студентів, учнів та викладачів вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, працівників промислових підприємств;*
- підприємства торгівлі з торговельною площею до 20 кв. метрів (крім автозаправних станцій);*
- суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність у населених пунктах з чисельністю населення менше ніж 25 тис. осіб.*

У практичному застосуванні цього пункту виникло питання: чи розповсюджується пільга 20 м.кв. для підприємців?

Компанією Вікторія було ініційовано запит до Мінекономіки та отримано відповідь від 18.05.2022 №3631-06/25735-07, з якої йдеться наступне:

[pullquote] Разом з тим, слід врахувати, що дана пільга діятиме виключно до дати набрання чинності Закону України «Про платіжні послуги», який попередньо вводиться в дію з 01.08.2022 [/pullquote]

“Відповідно до пункту 1 Постанови № 878 суб’єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг і які відповідно до закону використовують реєстратори розрахункових операцій, повинні здійснити перехід на обов’язкове приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) у визначені терміни.

Суб’єкти господарювання, які здійснюють діяльність в населених пунктах менше ніж 25 тисяч населення, а також підприємства торгівлі з торговельною площею до 20 кв. метрів, заклади громадського харчування закритого типу, які обслуговують певний контингент споживачів, звільнені від обов’язкового приймання електронних платіжних засобів (пункт 2 Постанови № 878)

Отже, вимога щодо обов’язкового приймання електронних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари не поширюється на суб’єктів господарювання, як юридичних осіб, так і фізичних осіб – підприємців, які мають торговельні підприємства з торговельною площею до 20 кв. метрів”.

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(Мінекономіки)

вул. М. Грушевського 12/2, м. Київ, 01008, тел. (044)200-47-53, факс (044)253-63-71
E-mail: meconomy@me.gov.ua, http://www.me.gov.ua, код ЄДРПОУ 37508596

На № _____ від _____

Адвокатське об'єднання
“ЗАХІДНА ПРАВОЗАХИСНА
ГРУПА”

а/с № 522
м. Чернівці
58001

attorneys@vg.ua

Щодо розгляду листа

Мінекономіки розглянуло лист адвокатського об'єднання «ЗАХІДНА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА» від 13.04.2022 № 130422 щодо роз'яснень окремих положень постанови Кабінету Міністрів України від 29.09.2010 № 878 «Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів» (далі – Постанова № 878) і в межах компетенції повідомляє.

Відповідно до пункту 14.19 статті 14 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечувати можливість здійснення держателями електронних платіжних засобів розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням електронних платіжних засобів не менше трьох платіжних систем, однією з яких є багатомітентна платіжна система, платіжною організацією якої є резидент України.

Згідно із статтею 55 Господарського кодексу України суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Підписувач **Грибан Олександр Олександрович**
Сертифікат 4FD4BFDE9E1BAF3A0400000BB530000F7EA0000
Дійсний з 16.12.2021 10:42:11 по 16.12.2023 10:42:11

Мінекономіки

3631-06/25735-07 від 18.05.2022 16:15

відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Відповідно до пункту 1 Постанови № 878 суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у сфері продажу товарів, громадського харчування та послуг і які відповідно до закону використовують реєстратори розрахункових операцій, повинні здійснити перехід на обов'язкове приймання спеціальних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) у визначені терміни.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність в населених пунктах менше ніж 25 тисяч населення, а також підприємства торгівлі з торговельною площею до 20 кв. метрів, заклади громадського харчування закритого типу, які обслуговують певний контингент споживачів, звільнені від обов'язкового приймання електронних платіжних засобів (пункт 2 Постанови № 878).

Отже, вимога щодо обов'язкового приймання електронних платіжних засобів для здійснення розрахунків за продані товари не поширюється на суб'єктів господарювання, як юридичних осіб, так і фізичних осіб – підприємців, які мають торговельні підприємства з торговельною площею до 20 кв. метрів.

Водночас повідомляємо, що прийнято Закон України «Про платіжні послуги» (далі – Закон про платіжні послуги), який вводиться в дію з 01.08.2022.

Частиною двадцять восьмою статті 38 Закону про платіжні послуги встановлено, що торговці зобов'язані забезпечувати можливість здійснення безготівкових розрахунків за продані товари (надані послуги), у тому числі за допомогою електронних платіжних засобів та/або платіжних застосунків, та/або платіжних пристроїв.

Відповідно до статті 1 Закону про платіжні послуги торговець – це суб'єкт господарювання (юридична особа або фізична особа, яка здійснює підприємницьку діяльність, незалежну професійну діяльність), який відповідно до договору з відповідним надавачем платіжних послуг (еквайром або іншим) приймає до обслуговування платіжні інструменти для здійснення оплати вартості товарів чи послуг, включаючи послуги з видачі коштів у готівковій формі

Слід зазначити, що з введенням в дію Закону про платіжні послуги втрачає чинність Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», на виконання якого було прийнято Постанову № 878.

Одночасно інформуємо, що листи Міністерства мають інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Заступник Міністра економіки України

Олександр ГРИБАН

Компанія Вікторія

У разі, якщо у вас виникла необхідність адвокатського захисту від протиправних дій державних (зокрема податкових) органів, звертайтеся за електронною адресою юридичного партнера Компанії Вікторія – АО «Західна Правозахисна Група» – office@vg.ua або через форму швидкого звернення (натисніть кнопку нижче)

ЗАМОВИТИ ON-LINE

Зверніть увагу, додатково Ви зможете замовити за акційними знижками:

- послуги бухгалтерського обслуговування для підприємств та податкового супроводу для підприємців (послуги з бухгалтерського та податкового аутсорсингу);
- консультації з оптимізації та планування податкового навантаження. Вибору оптимальної системи оподаткування;
- послуги аутстафінгу (лізинг персоналу, як елемент оптимізації оформлення працівників);
- виготовлення документів по охороні праці;
- **електронні ключі** та програмне забезпечення для подання електронної звітності «Соната»;
  - ПРРО “Вчасно”;
  - Касові апарати/РРО Datecs;
- постановку на облік РРО/ПРРО та отримання ліцензії на торгівлю алкогольними та тютюновими виробами